

NHM 10.01.2020

UTVIKLINGSPLAN

2020-2022

MELLOM UNIVERSITETSLEDELSEN OG NATURHISTORISK MUSEUM (NHM)

1. Utviklingsavtalens formål og funksjon

- Beskrive avtalens formål:
 - Generelt: Formålet med utviklingsavtalene er å identifisere og iverksette tiltak på områder der universitetet må forbedre sine resultater.
 - Spesifikt: Hvordan skal NHM bidra til at UiO løfter seg og forbedre sine resultater. Hva er de særskilte utfordringene og hvordan skal de løses?
- Grunnlag for avtalen:
 - Generelt: Etatsstyringen inkludert utviklingsavtalen med KD (inngår i tildelingsbrevet), tilbakemelding fra etatsstyring og UiOs årsplan.
 - Spesifikt: Forholdet til museets prioriteringer i intern årsplan
- Avtalens varighet: 01.01.2020 – 31.12.2022

2. Områder i utviklingsavtalen

Områdene i utviklingsavtalen er fastsatt basert på felles forståelse mellom enhet og universitetsledelse.

3. Oppfølging av resultater

Vurdering av oppnådde resultater baseres på en samlet vurdering av den oppnådde effekt ved utgangen av avtaleperioden, hvor utviklingen sammenlignes med det etablerte utgangspunktet.

Avtalen vil i avtaleperioden følges opp i styringsdialoger mellom rektor og museumsdirektør og eventuelt i andre møter. Oppfølgingen baseres på oppnådde årlige resultater og museets og rektoratets vurderinger av tiltakenes effekt.

4. Hovedutfordringer – Konkretisering av tiltak

Hovedutfordring 1: Sikring, bevaring og utvikling av samlingene

Dette punktet omfatter tre vidt forskjellige aspekter av samlingsforvaltningen:

- A. Sikring og bevaring handler om bygg. I virksomhetsrapporteringen til KD er seks av ni kriterier for sikring og bevaring av samlingene bygningsrelaterte. Graden av tilfredsstillende sikring og bevaring gjenspeiler store utfordringer i bygningsmassen på Tøyen. Sikring i form av vakthold i botanisk hage er også et punkt som sorterer under Eiendomsforvaltningen.

- B. Bevaring og sikring handler i tillegg om konservering av samlingene, digitalisering, rutiner og beredskap. Tilstrekkelig kvalifisert bemanning, implementering av kvalitetsstandarder og i utvikling av planer er nøkkelfaktorer for forbedring av resultatene.
- C. Utvikling av eksisterende og nye samlinger handler om å gjøre samlingene relevante for fremtidig forskning. Stortingsmeldingen «Tingenes tale» uttrykker at «samlingenes vekst bør være knyttet til prioriteringer for den kultur- og naturhistoriske forskningen.

Tiltak 1, Formålstjenlige magasiner

I langtidspanen for forskning og høyere utdanning forventer regjeringen at samlingene skal sikres (s. 81). Hovedutfordringen for sikring og bevaring ligger i den gamle bygningsmassen på Tøyen. Stortingsmelding 15 2007-2008 *Tingenes tale* påpeker at forholdene ikke blir bedre uten økte og/eller oppgraderte lokaler, og refererer til Riksrevisjonens rapport nr. 3:9 (2002–2003).

Etablering av nye leide magasinarealer på Økern har ivaretatt 1/3 av sikrings- og bevaringsbehovet for de naturhistoriske samlingene. Resten oppbevares i de samme uegnede arealene som Riksrevisjonen undersøkte for 18 år siden. Det må legges en plan for hvordan dette problemet kan løses, og vi må i fellesskap intensivere arbeidet med å finne finansieringsmuligheter slik at magasin situasjonen løses i løpet av kommende strategiperiode.

- i) Dagens situasjon/etablering av nullpunkt
 - a. Virksomhetsrapportering for sikring og bevaring for 2019.
 - b. Innrapporterte uønskede hendelser i botanisk hage for 2019.
- ii) Kvantitative indikatorer
 - a. Andel av samlingene som er tilfredsstillende sikret og bevart.
 - b. Antall uønskede hendelser i botanisk hage reduseres.
- iii) Oppfølging av tiltaket
 - a. NHM bidrar i arbeidet med å utrede en plan for magasinarealer som tilfredsstiller sikrings- og bevaringsbehovet.
 - b. Vekterbemanning følges opp i dialogmøter med Eiendomsavdelingen
- iv) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført
 - a. Samlingene er i magasinarealer som er iht sikrings- og oppbevaringskrav.
 - b. Vakthold i botanisk hage er dimensjonert etter behovet.

Tiltak 2, Samlingsforvaltning

Sikring og bevaring er også avhengig av museets bemanningssituasjonen, rutiner for håndtering av samlingene, konservering og beredskap. Betydelige ressurser er investert i Revita-satsingen. Dette har økt kvaliteten på samlingene betraktelig. Bortfall av denne satsningen vil ramme bevarings- og sikringsarbeidet dramatisk.

Digitalisering av samlingene er et nødvendig verktøy i sikring og bevaring. I antall digitaliserte objekter er NHM ledende i Norge, men i andel er lav sammenlignet med

mindre museer. Først når samlingene er digitalisert, har vi korrekte kvalitative og kvantitative tall for samlingene. Parallelt med digitaliseringen pågår konservering, revisjon og opprydding.

Vurderingene av sikrings- og bevaringsgraden baseres på skjønn i virksomhetsrapporteringene. NHM mener en profilanalyse av samlingene vil gi et mer utførlig bilde som tydeliggjør status for den delen av sikrings- og bevaringsarbeidet som museet har ansvaret for.

Behovet for et «Felles kvalitetssystem» for samlingsforvaltningen ved universitetsmuseene skal legge en felles standard til grunn for håndtering av samlingene. Universitets- og høgskolerådets museumsutvalg, UHRM, vedtok i 2018 et slikt kvalitetssystem med 14 felles rutiner. Museet skal implementere kvalitetssystemet fra og med 2019. UHRM vil gjennom UiO sørge for at museet følger opp arbeidet med å implementere og vedlikeholde lokale rutiner.

- i) Dagens situasjon/etablering av nullpunkt
 - a. Profilanalyse av samlingene ut i fra sikrings- og bevaringskriterier som ikke er relatert til den gamle bygningsmassen
- ii) Kvantitative indikatorer
 - a. Implementering av målrettede tiltak satt inn der profilanalysen har påpekt forbedringspunkter
- iii) Oppfølging av tiltaket
 - a. Det utarbeides jevnlige statusrapporter for sikring- og bevaring basert på profilanalyser
 - b. Beredskapsplaner innen sikring og bevaring utarbeides og implementeres
 - c. Felles kvalitetssystem for samlingsforvaltningen implementeres
 - d. Digitaliseringsarbeidet prioriteres gjennom strategiske satsninger
- iv) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført
 - a. Felles kvalitetssystem er implementert, en plan for samlingsforvaltningen er fulgt opp med en strategisk bemanningsplan og i årsplaner.

Tiltak 3, Samlingsutvikling

Samlingenes verdi utvikles gjennom strategisk tilvekst, avhending og øvrige prioriteringer knyttet til de eksisterende samlingene. Å innlemme objekter i museenes samlinger medfører et langsiktig ansvar for konservering, sikring og tilgjengeliggjøring av materialet. Kunnskapsdepartementet vil legge føringer i tildelingsbrevene om at det utvikles retningslinjer ved hvert museum som må inneholde kontrollpunkter som må gjennomgås før det tas beslutning om tilvekst til samlingene (jf Tingene tale).

NHM ønsker samarbeid mellom universitetsmuseene og andre biodiversitetsinstitusjoner, med vekt på en desentralisert biobank som infrastruktur for forskning. Dette vil koble samlingsvirksomheten til aktuelle forskningsbehov, f. eks sekvensering av høykvalitetsgenomer.

Botanisk hage ble i 2019 internasjonalt akkreditert til å drive bevaringsarbeid av levende planter. Fra tidligere har vi inngått avtale med de andre universitetsmuseene (Bergen, Trondheim, Tromsø, Stavanger og Agder) om en ansvarsfordeling i bevaringsarbeidet.

- i) Dagens situasjon/etablering av nullpunkt
 - a. Status samlingsutvikling 2019
- ii) Oppfølging av tiltaket
 - a. NHM vil revidere sin Samlingsforvaltingsplan i tråd med NHM S 2030
- iii) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført
 - a. Samlingene inngår i museets faglige programmer (jf Tingene tale) – dvs en sterkere kobling mellom forskning, utdanning og samlingsvirksomheten
 - b. Kravet om Open Science vektlegger FAIR prinsippene om at forskningsdata er «Findable, Accessible, Interoperable, og Reusable. Dette prinsippet bør også gjelde de fysiske objektene, som ligger til grunn for forskningsresultater, ikke bare digitale forskningsdata.
 - c. Biobanker (DNA bank, vevsprøvebank, miljøprøvebank, etc) for molekylære analyser utvikles som museumssamlinger.
 - d. De levende samlingene i botanisk hage har en slik kvalitet at de kan benyttes i bevaringsarbeid.

Hovedutfordring 2: Tøyens utvikling med Klimahuset, Nye Brøgger og Veksthuset sett i en helhet

I de nærmeste årene fremover står museet foran mange store endringer og utfordringer. Rehabiliteringen av Brøggers hus er i full gang og bygningen skal åpnes som moderne formidlingsarena i 2022. Samtidig er byggets tradisjonelle forsknings- og samlingsvirksomhet flyttet til Økern, og inn i nye lokaler som er tilrettelagt for dette. Parallelt med dette planlegges nå et nytt veksthus, etablering av en ny steinhage samt realisering av et nytt privatfinansiert Klimahus som vil åpne våren 2020.

Prosjektene innebærer epokegjørende endringer i forhold til museets lange historie. I tillegg er bydelen under utvikling, og området utenfor museets gjerder står foran store endringer. Samlet sett blir disse endringene de største siden museene ble etablert i den botaniske hagen for vel 100 år siden. Endringene kommer omtrent samtidig, og for å realisere disse prosjektene må museet yte et betydelig bidrag innen utredning, planlegging og utvikling. Disse oppgavene kommer i tillegg til museets ordinære driftsoppgaver og stiller store krav til hele organisasjonen.

Hovedutfordringene tilknyttet Tøyens utvikling er tredelt slik vi ser det:

- A. Bydelsfunksjonen. Hovinbyen vokser, det etableres flerbrukshall på Tøyen og Nasjonalteateret flytter inn i Munchmuseet. UiOs virksomhet på Tøyen må forholde seg til en bydel i utvikling.
- B. Campusfunksjoner. Nye publikumstilbud gir en vesentlig økning i antall besøkende, også til botanisk hage, kafeen, eksisterende utstillinger, museumsbutikken osv. Disse arealene må være robuste nok til denne aktiviteten, og dimensjonerte for økning i antall besøkende.

- C. Ressursfordeling ved NHM. Balansen mellom forvaltning, forskning og formidling vil følge strategiske valg. Investeringene i nye publikumsattraksjoner må derfor følges opp gjennom faseindelte prioriteringer av interne ressurser, og i samarbeid med eksterne bidragsytere.

Tiltak 1, Helhetlige planer for utvikling av Campus Tøyen

Det ligger utfordringer i å gjøre attraksjonene på Tøyen mer tilgjengelig, og samtidig opprettholde tilfredsstillende sikkerhet, bevaring og øvrig tilrettelegging. Museet må derfor utarbeide en Helhetsplan som ivaretar utviklingsbehov for både rasjonell utnyttelse- og for dimensjonering av arealene på Tøyen på kort, mellomlang- og lang sikt. Helhetsplanen bygger opp under institusjonens faglige og strategiske prioriteringer på en måte som er formålstjenlig for virksomheten.

Videre skal museet bidra til utvikling av en Mobilitetsplan som ivaretar behov for fremkommelighet, skilting, økonomikjøring, sykkelparkering osv. Flere besøkende, miljøhensyn og behov for å beskytte sårbare arealer i hagen er momenter som en slik mobilitetsplan vil ta hensyn til. Dette punktet følges opp av Eiendomsavdelingen i samarbeid med NHM.

- i) Dagens situasjon/etablering av nullpunkt
 - a. Analyse av situasjonen i 2019 ifm utarbeidelse av Helhetsplanen
- ii) Oppfølging av tiltaket
 - a. Utarbeide Helhetsplan som bidrag til UiOs masterplan til S2030.
- iii) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført
 - a. Det foreligger styringsdokumenter for utvikling av Campus Tøyen

Tiltak 2, Økonomiske prioriteringer

Tiltaket innebærer i stor grad økonomioppfølging og budsjettprioriteringer. Balansen mellom forvaltning, forskning og formidling vil til enhver tid være i bevegelse. Økt fokus på publikum, avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen, flate kutt samt tilfang av incentivmidler og andre eksterne midler påvirker denne balansen. Langtidsbudsjetter knyttet til de ulike kjerneområdene må utvikles med utgangspunkt i funksjons- og bemanningsplaner

- i) Dagens situasjon/etablering av nullpunkt
 - a. Analyse av dagens situasjon
- ii) Oppfølging av tiltaket
 - a. Utvikle langtidsbudsjetter på basis av funksjons- og bemanningsplaner iht NHM S2030
 - b. Utvikle planer for økt ekstern inntjening
- iii) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført
 - a. Det foreligger styringsdokumenter for økonomiske prioriteringer iht NHM S2030

Hovedutfordring 3: Klimahusets utvikling i samspill med resten av UiO

Takket være en raus gave fra Jens Ulltveit-Moe (UMOE) er det nye Klimahuset under bygging i Botanisk hage. Klimahuset åpner offisielt våren 2020. Med etablering av Klimahuset vil NHM bli et sted hvor kunnskap om klima og klimaforskning presenteres, diskuteres og utfordres. Klimadebatten er polarisert, så det blir spesielt viktig at Klimahuset oppfattes som et sted for forskningsbasert kunnskap, et sted som er politisk uavhengig, med høy faglig integritet og stor takhøyde for debatt. Dette kan bli en viktig felles arena for de fleste enheter ved UiO som har forskning rettet mot klima, miljø og bærekraft!

Et effektmål av satsningen er å bidra til ending av folks adferdsmønstre i en klima- og miljøvennlig retning. Vi har inngått samarbeid med en rekke aktører fra akademia, sivilsamfunn, næringslivet og det offentlige, inkludert avtaler av økonomiske art. Midler til bygging og drift er så langt sikret på et minimumsnivå med eksterne midler.

Hovedutfordringen for Klimahuset i perioden 2020-2022 er å sikre tilstrekkelige midler til ferdigstilling av utstillingene og til forsvarlig drift. To utfordringer på et lavere nivå er å sikre den klimafaglige og pedagogiske kvaliteten på faste og midlertidige utstillinger, og få på plass et faglig og kulturelt program som møter de høye ambisjonene vi har med Klimahuset.

Tiltak 1: Sikre tilstrekkelig finansiering av Klimahuset

- i) Dagens situasjon/etablering av nullpunkt
Hele klimahusprosjektet (bygg, utstillinger, uteområder) har et budsjett på i overkant av 90 millioner kroner. Hoveddelen dekkes av gaven fra UMOE på 70 millioner. I tillegg har ledelsen ved NHM vært aktiv med å skaffe ytterligere sponsorer og samarbeidspartnere, både til utvikling av utstillingene og til drift. Følgende aktører har gått inn med midler: Oslo kommune ved Utdanningsetaten, Klimaetaten og barnehageseksjonen (ca. 20 mill. kr over 4 år), Sparebankstiftelsen (5 mill.), Stiftelsen UNI (2,5 mill.), Statkraft (1 mill. pr år i 3-5 år), OBOS (1 mill pr år i 3-5 år).
Universitetsbiblioteket vil gi støtte i form av arbeidskraft tilsvarende 0,6 årsverk.
- ii) Kvantitative indikatorer
 - a. Budsjett og forbruk for hele bygge- og utstillingsprosjektet (EA).
 - b. Eksterne midler til prosjekt og drift (NHM)
- iii) Andre momenter som grunnlag for vurdering av
 - a. Indikasjoner på om vi er på riktig vei: Samarbeidsavtaler av ikke-økonomisk art, Klimahusets aktivitetsnivå, positiv omtale i media, støtteerklæringer fra UiOs ledelse.
 - b. Oppnådde resultater
- iv) Oppfølging av tiltaket:
 - a. NHM fortsetter arbeidet med fundraising
 - b. EA optimaliserer ressursbruk i byggeprosjektet
- v) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført:
 - a. Klimahuset drar stor positiv oppmerksomhet til UiO og NHM, både nasjonalt og internasjonalt.
 - b. Klimahuset er sikret tilfredsstillende nivå på bemanning for å ta imot 100 000 besøkende årlig til formidling, undervisning og arrangementer av høyt faglig nivå.
 - c. Klimahuset når ut til mennesker i hele Norge og hele verden via streaming av arrangementer, og aktiv bruk av nettbasert læring.

Tiltak 2: Sikre faglig kvalitet i Klimahusets utstillinger og arrangementer

- i) Etablering av nullpunkt:
Klimahuset åpner offisielt våren 2020. Utstillingene ferdigstilles høsten 2019. Det faglige og kulturelle programmet er allerede i gang, og det vil bygges gradvis opp mot åpning.
- ii) Kvantitative indikatorer:
 - a. antallet midlertidige utstillinger i samarbeid med UiOs klimaforskningsmiljøer
 - b. antallet arrangementer i Klimahuset arrangert av / sammen med UiOs fagmiljøer
- iii) Andre momenter som grunnlag for vurdering av
 - a. Indikasjoner på om vi er på riktig vei: NHM Klimahuset har i planleggingsfasen gjennomført en rekke møter og workshoper med ulike aktører. Nå har vi etablert et ekspertpanel med 20 medlemmer fra akademia, sivilsamfunn, næringslivet og det offentlige. Panelet er tenkt en sentral rolle for å løse disse to utfordringene. Ekspertpanelets egen vurdering vil være en viktig indikasjon på om vi lykkes framover.
 - b. Oppnådde resultater
- iv) Oppfølging av tiltaket:
 - a. NHM inviterer ekspertpanelet til å vurdere utstillingene. NHM inviterer forskergrupper til å utvikle midlertidige utstillinger i en dedikert sone i Klimahuset.
 - b. NHM inviterer fagmiljøene til å bruke Klimahuset som arena til formidling og fører statistikk over gjennomførte arrangementer. Fagmiljøene oppsøker NHM og Klimahuset aktivt. NHMs og UiOs ledelse informeres.
- v) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført
Utstillingene i Klimahuset blir besøkt av minst 100 000 mennesker årlig. Klimahuset og utstillingene blir positivt omtalt i museums- og andre fagtidsskrift. De midlertidige utstillingene blir sett på som verdifulle bidrag til den overordnede formidlingen. Klimahuset blir oppfattet som landets sentrale arena for den brede klimadebatten.

Hovedutfordring 4: Videreutvikling av arbeidsmiljø og bedring av kjønnsbalanse

NHM har fortsatt en lang vei å gå for å oppnå kjønnsbalanse i faste vitenskapelige stillinger. En skjev kjønnsbalanse vil direkte kunne påvirke arbeids- og læringsmiljø for vår virksomhet i negativ forstand. NHM har derfor i sin lokale tiltaksplan for likestilling, kjønnsbalanse og mangfold tatt høyde for dette perspektivet. Museet vil sikre et likeverdig og likestilt arbeidsmiljø. Vi vil bygge en kultur med raushet for et mangfoldig og heterogent arbeidsmiljø, hvor det er sjanselighet for alle. Bevisstgjøring om implisitte fordommer «bias», rekruttering og karrieretiltak, samt informasjons- og kommunikasjonsvirksomhet om NHM som attraktivt arbeidssted for begge kjønn og mer mangfold, er målsettinger hvor vi har knyttet flere konkrete tiltak til.

Tiltak 1: Plan for likestilling, kjønnsbalanse og mangfold

Tiltaket er dermed å følge opp museets tiltaksplan for likestilling, kjønnsbalanse og mangfold 2018-2020 og videreutvikle denne i takt med måloppnåelser underveis. Vi vil diskutere utvikling og status for arbeidet basert på informasjon som framkommer gjennom årlig rapportering.

- i) Etablering av nullpunkt
Nøkkeltall: 1.1.2018 er det 9 % kvinnelige professorer, 20% kvinner i stilling som førsteamanuensis og 85% kvinnelige stipendiater ved Naturhistorisk museum.
- ii) Kvantitative indikatorer
Måle faktisk antall kvinner i faste vitenskapelige stillinger. Kartlegge antall og kvalitet på rekrutteringsprosesser. Omfang av lederutviklingstiltak og utviklingstiltak rettet mot medarbeiderskap.
- iii) Andre momenter som grunnlag for vurdering av
 - a. Indikasjoner på om vi er på riktig vei, vil dokumenteres gjennom årlig rapportering om bruk av tiltakene
 - b. Oppnådde resultater synliggjøres og feires
- iv) Oppfølging av tiltaket
Tiltaket følges opp gjennom involvering og medbestemmelse og derigjennom kulturbygging.
- v) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført.
Med en balansert kjønnsbalanse i de faste vitenskapelige stillingene vil NHM framstå som en attraktiv arbeidsplass for fremragende forskere av begge kjønn. Vi vil bære preg av å ha en kultur hvor raushet og trygghet er nøkkelbegreper. Ved økt kjønnsbalanse har vi tatt vare på flere talenter og kvaliteten på forskning, undervisning og formidling har økt.

Hovedutfordring 5: Utvikle en universitetsmuseumspolicy i samarbeid med KHM og UiOs ledelse.

Universitetsmuseene er bidragsyttere til felle måloppnåelse for UiO.

Regjeringen har varslet flere utredninger og meldinger i inneværende periode, som kan få konsekvenser for universitetsmuseenes rammebetingelser og fremtidige organisering. Det skal gjennomføres en helhetlig vurdering av museumsreformen og utarbeides en ny museumslov. Dette har høy aktualitet både for KHM og NHM. NHM ønsker å bidra i dette arbeidet.

Tiltak 1: Universitetsmuseumspolicy

Tiltaket er det samme som KHM har spilt inn i sin skisse til utviklingssamtaler. Utvikle en universitetsmuseumspolicy for å skape en felles plattform for UiO i det offentlige ordskifte rundt de nasjonale prosesser som er varslet innenfor dette feltet. En tydelig universitetsmuseumspolicy vil også skape et godt strategiske grunnlaget for en langsiktig og forutsigbar virksomhetsplanlegging for UiOs museer.

KHM koordinerer arbeidet med følgende milepæler;

- i) prosessdokument og ansvarsmatrise ferdig mai 2019,

- ii) ii) ferdig utkast for kvalitetssikring september 2019,
- iii) iii) styrebehandling UiO i desember 2019.

- i) Etablering av nullpunkt
Strategiske mål anført i S2020 og evalueringen av disse i 2019 etableres som nullpunkt.
- ii) Kvantitative indikatorer
Utvikle et dokument om UiOs universitetsmuseumspolicy for behandling i UiOs styre. Tingenes tale, langtidspan for forskning og KDs forventninger (resultatindikatorer) til universitetsmuseene legges til grunn for arbeidet. Saken legges frem parallelt med implementeringen av S2030.
- iii) Andre momenter som grunnlag for vurdering av
 - a. Indikasjoner på om vi er på riktig vei
 - b. Oppnådde resultaterUniversitetsmuseene deltar aktivt i arbeidet med S2030 gjennom innspill og høringsuttalelser.
- iv) Oppfølging av tiltaket
Strategiske mål anført i S2030 etablerer grunnlaget for konkret oppfølging av universitetets museumspolicy.
- v) Hva kjennetegner situasjonen når tiltaket er gjennomført
Universitetsmuseumspolicyen har etablert en entydig og omforent plattform for UiO i det offentlige ordskifte rundt nasjonal museumspolitikk. S2030 har skapt et strategisk grunnlag for en langsiktig utvikling av universitetsmuseene ved UiO.
